

ພຣະຮຽມເທສຸດ

ວັນບຳເພີຍຸກຸສົນ ໙ ວັນ ໕໐ ວັນ
ແລະຄຳອົງຊ້ານ ຕາຍທານຕ່າງໆ

ອນຸສຽນພາບພຣະຣາຊທານເພສິງສະພ
ອຳມາຕຍ໌ຕີ ພຣະວິສຸທຸກຸສົນສຸກາດ

(ມ.ສ.ສັດ ພນມວັນ)

294.304
ພ3335

ນ ເມື່ອວັດເທພສິນທາກາສ
໑໓ ພຸທຸກາຄມ ພຸດທະ

ด้วยอธินันทนาการ

จาก ๙.๑. ๒๗๖๗๔๐๗ ๗๗๗, ๑๗

หอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษก
จันทบุรี

เจ้าภาพขอกราบขอบพระคุณอย่างสูง
แต่ท่านที่ไ้เกียรติมาในงานพระราชทานเพลิงศพ

อำนวยการ พระรังสฤษฎ์สุขการ

(หม่อมหลวงสด พนมวัน)

หากมีสิ่งบกพร่อง หรือไม่เรียบร้อยประการใด

ขอได้โปรดประทานอภัยด้วย

กรมการปกครอง
กระทรวงมหาดไทย

คำสั่งกระทรวงมหาดไทย
(เรื่อง แต่งตั้ง)

แต่งตั้งข้าราชการ

เลขที่ ๑๒

เลขที่

294.304

ว. 3335

เลขที่

๒๖๒.๓๓๐๕๑๒

คำนำ

ในงานพระราชทานเพลิงศพ อำมาตย์ร คุณพระรังสฤษฏ์
สุขการ (หม่อมหลวงสด พนมวัน) คุณครูมิ่งมาศ พนมวัน
ภรรยาคุณพระ พร้อมด้วยบรรดาบุตรธิดา เบยสะไก้และหลาน
ชายหญิง ได้บำเพ็ญกุศลอุทิศแด่คุณพระตลอดมา ตลอดถึง
งาน ๗ วัน ๕๐ วัน และ ๑๐๐ วัน นับแต่วันคุณพระถึง
อนิจกรรม ได้กำหนดวันรับ พระราชทานเพลิงศพ ที่ ๑๓
พฤษภาคม ศกนี้ ณ เมรุวัดเทพศิรินทราวาส ในการนี้เจ้าภาพ
ประสงค์ได้ หนังสือพิมพ์ แจกเป็น ธรรมเนียมบรรณาการแก่ผู้มาใน
วันรับพระราชทานเพลิงศพ เจ้าภาพเห็นหนังสือคำอธิษฐาน
และคำถวายทาน ซึ่งมีผู้พิมพ์แบบสมุดข่อยโบราณเป็นเล่ม
เล็ก ๆ ซึ่งอาตมานำไปให้ขอบใจ ขอให้อาตมาเขียนคำนำ
และจัด การในเรื่อง พิมพ์ พร้อม ทั้ง สำเนา ธรรมเนียมในงาน
๗ วัน ซึ่งท่านเจ้าคุณพระพรหมมุนี วัดราชผาติการามแสดง
และสำเนาธรรมเนียมของอาตมาแสดงงาน ๕๐ วัน พิมพ์ไว้

ต้น คำอธิษฐานและคำถวายทานต่าง ๆ พิมพ์ไว้ท้ายเล่ม รวม
พิมพ์ในเล่มเดียวกัน

หวังให้เป็นหนังสือ คู่มือสำหรับ พุทธศาสนิกชน ผู้หลงลืม
คำอธิษฐานและคำถวายทานต่าง ๆ จะได้หยิบฉวยใช้ได้ตาม
ต้องการ เป็นประโยชน์แก่คนอื่นทั่วไป ตลอดกาลยาวนาน
อาตมาจักจัดการให้ตามประสงค์ เพราะคุณครูมิ่งมาส พนมวัน
ไปปลูกบ้านพักตากอากาศชายทะเลอยู่ ณ เขิงเขาด้านตะวันออก
ออกวัดเขาไกรลาส หัวหินใกล้บ้านพักของคุณหญิงอุบาสิกา-
วรรณ วรวิทย์พิศาล จึงคุ้นเคยกันมานาน เจ้าภาพขอ
ประมุขกุศลกรรมทั้งปวง ตั้งแต่ต้นจนอวสานอุทิศแด่ อำมาตย์-
ตรี คุณพระรังสฤษฎ์สุขการ (หม่อมหลวงสด พนมวัน) ขอจง
เป็นผลสำเร็จวิบากสมบัติอำนาจสุขุภอรธอภิวุฒิบุญผลแด่
คุณพระโดยควร แก่คติวิสัยในสัมปรายภาพสมเจตนาปรารภของ
เจ้าภาพทุกประการเทอญ

พระธรรมจินดาภรณ์

วัดราชบพิธ

๒๐ เมษายน ๒๕๑๓

อำมาตย์ตรี พระรังสฤษฎ์สุขการ
(ม.ล. สด พนมวัน)

ชาตะ ๑๐ กันยายน ๒๔๒๘

มรณะ ๓๑ มกราคม ๒๕๑๓

ประวัติ

อำมาตย์ตรี พระรังสฤษฎ์สุขการ (หม่อมหลวงสด พนมวัน) เกิดเมื่อวันที่ ๑๐ กันยายน พ.ศ. ๒๔๒๘ ตรงกับ วันพฤหัสบดี ขึ้น ๒ ค่ำ เดือน ๑๐ ปีระกา ที่ในวังกรม พระพิพิธโภคภูเบนทร์ (วังใหญ่) ตำบลสวนเจ้าเชษฐ อำเภอรอนนคร จังหวัดพระนคร เป็นบุตรคนแรกของ ร้อยเอก พระสิทธิสราวุธ (หม่อมราชวงศ์สิทธิ พนมวัน) และ นางจัน พนมวัน มีน้องร่วมบิดามารดาเดียวกัน ๒ คน คือ :—

๑. หม่อมหลวงชั้น พนมวัน (ถึงแก่กรรม)
๒. หม่อมหลวงชุ่ม พนมวัน (ถึงแก่กรรม)

และมีน้องซึ่งเกิดจากต่างมารดาอีก ๕ คน คือ :—

นางทองดี พนมวัน (มารดา) (ถึงแก่กรรม)

๑. พ.ต. หลวงอาจรรรงค์ (หม่อมหลวงสอ พนมวัน)
(ถึงแก่กรรม)

๒. หม่อมหลวงหญิง สาย พนมวัน

ม

นางสีดา พนมวัน (มารดา) (ถึงแก่กรรม)

๑. หม่อมหลวงหญิง สีน พนมวัน

๒. หม่อมหลวงหญิง แสง พนมวัน

๓. หม่อมหลวง เสริม พนมวัน

การศึกษา

พ.ศ. ๒๔๔๔ พระรังสฤษฎ์สุขการ สำเร็จการศึกษา
จากโรงเรียนข้าราชการพลเรือน ในพระบรมมหาราชวัง

การอุปสมบท

พ.ศ. ๒๔๔๘ ได้อุปสมบท ณ วัดราชประดิษฐ์สถิต-
มหาสีมาราม ในสำนักพระสาสนโสภณ (อ่อน)

รับราชการ

พ.ศ. ๒๔๔๕ ได้เริ่มเข้ารับราชการ เป็นรองเสมียน
ห้องต่างประเทศ กระทรวงมหาดไทย ขณะที่สมเด็จพระ
พระยาดำรงราชานุภาพ ทรงดำรงตำแหน่งเสนาบดี

- พ.ศ. ๒๔๔๖ เป็นรองเสมียนห้องเวอร์บ — ส่ง
- พ.ศ. ๒๔๔๗ เป็นเสมียน ห้องเวอร์บ — ส่ง
- พ.ศ. ๒๔๔๙ เป็นรองเวอร์ กรมฝ่ายเหนือ
- พ.ศ. ๒๔๕๑ เป็นนายเวอร์ กรมฝ่ายเหนือ
- พ.ศ. ๒๔๕๒ เป็นนายเวอร์ ห้องต่างประเทศ
- พ.ศ. ๒๔๕๒ เป็นผู้ช่วย กรมปลัดบัญชี
- พ.ศ. ๒๔๕๕ เป็นผู้ช่วย กรมพลมั่ง
- พ.ศ. ๒๔๕๕ เป็นผู้ช่วย กรมปลัดบัญชี
- พ.ศ. ๒๔๕๖ เป็นปลัด เมืองกาญจนบุรี
- พ.ศ. ๒๔๕๗ เป็นเสมียนตรามณฑลนครราชสีมา
- พ.ศ. ๒๔๕๘ เป็นเสมียนตรามณฑลอุบลราชธานี
- พ.ศ. ๒๔๖๑ เป็นปลัดจังหวัดอุบลราชธานี
- พ.ศ. ๒๔๗๒ เป็นปลัดจังหวัดนครสวรรค์
- พ.ศ. ๒๔๗๓ เป็นปลัดจังหวัดชัยนาท
- พ.ศ. ๒๔๗๔ เป็นนายอำเภอป้อมปราบ ฯ
- จังหวัดพระนคร

พ.ศ. ๒๔๗๘ ออกรับพระราชทานบำนาญ สังกัด
กองคลัง สำนักปลัดกระทรวง กระทรวงมหาดไทย

ยศ

พ.ศ. ๒๔๕๔ รองอำมาตย์ตรี

พ.ศ. ๒๔๕๕ รองอำมาตย์โท

พ.ศ. ๒๔๕๘ รองอำมาตย์เอก

พ.ศ. ๒๔๗๒ อำมาตย์ตรี

ยศพิเศษ

พ.ศ. ๒๔๕๔ เสือป่าชนเสือเอก กองร้อยที่ ๑ รักษา
พระองค์ กรุงเทพฯ

พ.ศ. ๒๔๕๗ นายหมู่ตรีเสือป่า กองร้อยที่ ๑ กอง
เสนาตะวันออก กรมเสือป่ามา นครราชสีมา

พ.ศ. ๒๔๕๘ ผู้บังคับหมู่ ๑ หมวด ๑ กองร้อยที่ ๑
เสือป่าเหล่าน้ำ กองเสนารักษาดินแดน อีสาน อุบลราชธานี

พ.ศ. ๒๔๕๙ นายหมู่โท กองร้อยที่ ๑ เสือป่าเหล่าน้ำ
กองเสนารักษาดินแดน อีสาน อุบลราชธานี

น

พ.ศ. ๒๔๖๐ ผู้ช่วยยกกระบัตรกรม เสือป่าเหล้าม้า
กองเสนารักษาดินแดน อีสาน อุบลราชธานี

พ.ศ. ๒๔๖๑ นายเวร กองเสบียงและสัมภาระ เสือป่า
เหล้าม้า กองเสนารักษาดินแดน อีสาน อุบลราชธานี

พ.ศ. ๒๔๖๔ นายหมวดตรี ผู้บังคับหมวดที่ ๔ กองร้อย
เสือป่าที่ ๕ อุบลราชธานี

พ.ศ. ๒๔๖๖ นายหมวดโท กองร้อยเสือป่าที่ ๕
อุบลราชธานี

บรรดาศักดิ์

พ.ศ. ๒๔๕๔ พันเอกอัครราช

พ.ศ. ๒๔๕๘ หลวงรังสฤษฎ์สุขการ

พ.ศ. ๒๔๗๓ พระรังสฤษฎ์สุขการ

เครื่องราชอิสริยาภรณ์

พ.ศ. ๒๔๕๑ เหรียญรัชมิ่งคลาภิเศก

พ.ศ. ๒๔๕๕ เหรียญบรมราชาภิเศก รัชกาลที่ ๖

พ.ศ. ๒๔๖๑ เบญจมาภรณ์มงกุฎไทย

๒

- พ.ศ. ๒๔๖๖ เบญจมาภรณ์ข้างเผือก
- พ.ศ. ๒๔๖๘ เหมยญสารจุลมาลา
- พ.ศ. ๒๔๖๙ เหมยญบรมราชาภิเศก รัชกาลที่ ๗
- พ.ศ. ๒๔๗๒ เหมยญจักรพรรดิมาลา
- พ.ศ. ๒๔๗๕ เหมยญเงิน ที่ระลึกในงานฉลองพระ-
มหานคร ๑๕๐ ปี
- พ.ศ. ๒๔๙๔ เหมยญบรมราชาภิเศก รัชกาลที่ ๙

ชีวิตสมรส

ปลายปี พ.ศ. ๒๔๔๘ ได้ทำการสมรสกับ นางสาวมิ่งมาส
บุญยัมย์ มีธิดารวม ๓ คน คือ :—

๑. นางสาวเกษม พนมวัน ณ อยุธยา
๒. นายสาวอนุสรณ์ พนมวัน ณ อยุธยา
(สมรสกับ นายประเสริฐ เจริญศักดิ์)
๓. นางสาวอรพรรณ พนมวัน ณ อยุธยา
(สมรสกับ นายสกลจิตต์ พนมวัน ณ อยุธยา)

ต่อมาปี พ.ศ. ๒๔๕๗ จึงได้มาสมรสกับ นางสาววัลย์
บุญยมย์ มีบุตรรวม ๒ คน คือ :—

๑. นาวาอากาศเอก ภัสสร พนมวัน ณ อยุธยา
(สมรสกับ นางสาวสมศรี เจนพนัส)

๒. เรืออากาศโท สถิตย์ พนมวัน ณ อยุธยา
(สมรสกับ นางสาวมณฑาทิพย์ จันทวงศ์)

เมื่อครบเกษียณอายุราชการแล้ว พระรังสฤษฎ์สุขการ
ได้ใช้ชีวิตในบั้นปลายด้วยความสงบ มีความสันโดษ ท่าน
เป็นผู้ที่มั่นอยู่ในศีลธรรมอย่างแน่นแฟ้น โดยปกติท่านมีจิตใจ
เป็นกุศล เที่ยงธรรม เมตตา กรุณา มั่นสยสุบุมคัมภีรภาพ
อยู่ในจรรยานุวัตรที่ควรเคารพของญาติพี่น้อง บุตรหลานและ
ผู้ที่อยู่ใกล้ชิด ท่านใส่ใจในการที่จะบริจาคเงินบำรุงโรง-
พยาบาลในโอกาสอันควร เป็นผู้รักษานโยบายประเพณี เทอด
ทูนชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์อย่างดุษณี และทั้งยังเป็น
ผู้ทรงงานข้าง สิ่งที่ชอบมากที่สุดคืออย่างหนึ่งคือ การอ่าน
หนังสือและฟังวิทยุ ฟังพระธรรมเทศนาในวิทยุ และรายการ

ณ

สารคดีต่าง ๆ ที่มีประโยชน์ เป็นผู้ที่ชอบแสวงหาความรู้เพิ่ม
เติมอยู่เสมอ จนนับได้ว่า ท่านเป็นผู้ที่ความรู้รอบตัวดีคนหนึ่ง

ตามปกติ พระรังสฤษฎ์สุขการ เป็นผู้ที่มีพลานามัยดี
ไม่ค่อยเจ็บไข้ได้ป่วย และหมั่นรักษาร่างกายให้มีสุขภาพ

อนามัยอยู่เสมอ มาในระยะหลังคือเมื่อต้นปี พ.ศ. ๒๕๑๓
ท่านได้เริ่มป่วยด้วยโรคชราเล็ก ๆ น้อย ๆ มีอาการเบื่ออาหาร
อ่อนเพลีย แต่ก็ไม่มีอาการรุนแรงจนเป็นที่น่าวิตกแต่อย่างใด

ในที่สุดตอนเช้า วันเสาร์ ที่ ๓๑ มกราคม พ.ศ. ๒๕๑๓
เวลา ๙.๓๐ น. ท่านได้เป็นลมโดยปัจจุบัน สิ้นความสามารถ
ของแพทย์ที่จะเยียวยาแก้ไขได้ พระรังสฤษฎ์สุขการ ได้ถึง
แก่กรรมด้วยความสงบ สิริรวมอายุได้ ๘๔ ปี ๔ เดือน กับ
๒๐ วัน.

เมื่อยังรุ่นหนุ่ม

๕
ตงศพบำเพญกุศล

สาราทานกถา

พระพรหมมุนี (ธมฺมสาร)

วัดราชผาติการาม

แสดงในการบำเพ็ญกุศลครบ ๗ วัน

ศพ คุณพระรังสฤษฎ์สุขการ (ม.ล. สด พนมวัน)

วันที่ ๘ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๑๓

นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส
ปณฺจหิ ภิกฺขเว วฑฺฒันหิ วฑฺฒมาโน อริยสาวโก
อริยาบ วฑฺฒิยา วฑฺฒติ สาราทายี จ โหติ วราทายี
จ กายสฺสาติ.

บัดนี้ จักวิสัชชนาพระธรรมเทศนา ในสาราทานกถา
ว่าด้วยข้อปฏิบัติเพื่อถ่อสารประโยชน์แห่งสังขารร่างกายไว้ได้
อนุรูปแก่กุศลราศีทักษิณานุปัตตานกิจ เนื่องด้วยวณนเป็น
สัตตมวารครบ ๗ วัน นับแต่วันถึงแก่กรรมแห่งคุณพระ-

รังสฤษฏ์สุขการ (ม.ล. สก พนมวัน) คุณนายผู้ภรรยาพร้อม
ด้วยบุตรธิดาญาติมิตร จึงได้พร้อมกันประกอบกุศลกิจ อุทิศ
กัลปนาผล แต่คุณพระรังสฤษฏ์สุขการ ซึ่งล่องลပ်ไปแล้วนั้น
ตามวิถีทักษิณานุประทานในพระพุทธศาสนา เป็นการดำเนิน
ตามพระพุทธโอวาทที่สมเด็จพระบรมศาสดาสัตว์ไว้ว่า

อทาสี เม อทาสี เม ญาติมิตรตา สขา จ เม
เปตานัน ทกขิณัน ทชฺชา ปุพฺเพ กตมณฺสุสฺสริ

ความว่า เมื่อระลึกถึงอุปการคุณที่ท่านได้ทำไว้ในก่อน
ว่า ท่านผู้นี้ได้ให้สิ่งนี้แก่เรา ท่านผู้นี้ได้กระทำกิจอันนี้
แก่เรา และท่านเป็นญาติ เป็นมิตร เป็นสหายของเรา ก็พึง
บำเพ็ญทักษิณาเพื่อท่านผู้ล่องลပ်ไปแล้ว ดังนี้ และเป็นการ
แสดง ความเคารพ สักการะ กตัญญูกตเวที ต่อท่านผู้มี พระคุณ
ควรแก่ความเคารพนับถือบูชา ในสมัยที่สมควร

คุณพระรังสฤษฏ์สุขการ เมื่อท่านยังมีชีวิตอยู่ ท่านเป็น
หัวหน้าครอบครัว ให้ความสุขความเจริญแก่ภรรยาบุตรธิดา
โดยธรรม ท่านมีคุณธรรมประจำใจ จิตว่าเป็นวิฆเนศบุคคลใน

สกุล คุณนายพร้อมด้วยบุตรธิดา มาระลึกถึงคุณความดีของท่าน และแสดงความเคารพนับถือในท่านในอวสานสมัย ด้วยการบำเพ็ญกุศลทักษิณ ได้ชื่อว่าประพัตินอบน้อมต่ออุทมบุคคลย่อมจะได้รับผลตามพระพุทธานิพนธ์ว่า

เย วุฑฺฒํ อปจายนฺติ นรา ฅมฺมสฺส โกวิทา
 ธิฏฺฐเฐ ฅมฺเม จ ปาสํสา สมฺปราโย จ สุกฺติ

ความว่า ชนเหล่าใดฉลาดในธรรม ประพัตินอบน้อมต่ออุทมบุคคล ชนเหล่านั้นควรได้รับสรรเสริญในปัจจุบัน และสัมปรายภาพของชนเหล่านั้น ก็เป็นภาพเป็นภูมิที่ดี ดังนี้

สำหรับบุตรธิดา มีกุศลจิตประกอบด้วยความเคารพนับถือบูชาในบิดา และตั้งใจบำเพ็ญกุศลทักษิณอุทิศท่าน เป็นอันได้ปฏิบัติตามความปรารถนาของท่านในข้อที่ว่า “เมื่อเราล่วงลับไปแล้ว บุตรจักทำบุญอุทิศไปให้” ดังนี้ เพราะในพระบาลีแสดงไว้ว่า มารดาบิดาพิจารณาเห็นฐานะ ๕ ประการแล้วจึงต้องการมีบุตร ฐานะ ๕ ประการนั้น คือ เราเลี้ยงบุตรมาแล้ว บุตรจักเลี้ยงตอบแทนเรา ๑ บุตรจักกระทำ

กิจการของเรา ๑ บุตรจักดำรงวงศ์ตระกูลให้ตั้งมั่นอยู่ได้
 นาน ๑ บุตรจักปฏิบัติตนให้สมควรแก่การที่จะรับทรัพย์
 มรดก ๑ เมื่อเราล่วงลับไปแล้ว บุตรจักกระทำบุญอุทิศไปให้ ๑
 มารดาบิดาพิจารณาถึงฐานะ ๕ ประการนี้แล้ว จึงปรารธนา
 ต้องการบุตร

คุณพระรังสฤษฏ์สุขการ อุบัติมาสู่โลกนี้ด้วยปุพเพกต-
 บุญญา คือได้สั่งสมบุญไว้ในปางก่อน เมื่อดำรงชีวิตอยู่ ก็
 ตั้งตนเป็นอรรถสัมมาปณิธิ คือ ตั้งตนไว้ชอบตามหลักพระพุทธ-
 ศาสนา ในปฐมวัยได้ศึกษาเล่าเรียนศิลปวิทยาการตามสมควร
 แก่สมัย จนมีความรู้ความสามารถอาจนำชีวิตนี้ ให้เจริญมา
 โดยสวัสดิ์ เมื่อมีหน้าที่ต้องรับราชการสนองพระเดชพระคุณ
 ประเทศชาติ ก็ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต จงรักภักดี
 ต่อประเทศชาติ เคารพในพระพุทธศาสนา และซื่อตรง
 จงรักภักดีในพระมหากษัตริย์องค์พระประมุขของชาติ รับ
 ราชการสนองพระเดชพระคุณด้วยความอุตสาหะพยายาม จน
 ได้รับยกย่องให้อยู่ในยศบรรดาศักดิ์อันสมควร แม้จะไม่
 รุ่งเรืองสูงส่งตามสายตาของผู้มองโลกเพียงด้านเดียว แต่ก็ได้

รับความปลื้มใจสบายใจตลอดชีวิตว่า การงานในหน้าที่เป็น
ไปด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ไม่มีข้อบกพร่อง ไม่ต่างพร้อย
เสียหาย

ในตำแหน่งที่เกี่ยวข้อด้วยครอบครัว ท่านก็วางตนเป็นแบบ
อย่างที่ดี มีเมตตากรุณาต่อบุตรธิดาและบริวารชน เป็นคู่ทุกข์
คู่ยากของภรรยา เป็นที่พึ่งพำนักของบุตรธิดาเป็นอย่างดี ใน
ฐานะที่เป็นพุทธศาสนิกชน ผู้นับถือพระพุทธศาสนา ท่านก็
มีความเชื่อมั่นเคารพเลื่อมใสในพระรัตนตรัย สนใจในคำ
สั่งสอนของพระบรมศาสดา ได้บริจาคทานรักษาศีลตามโอกาส
และสามารถเสมอมา ยินดีในการบุญการกุศล รวมความว่า
ชีวิตของท่านเจริญด้วยสิ่งที่เป็นแก่นสารเป็นอย่างดี นับว่าท่าน
ดำรงชีวิตของท่านไม่ให้เป็น โคมะ คือไม่ให้ว่างเปล่าไร้
ประโยชน์

สังขารร่างกายเป็นสังขตธรรม ตกอยู่ในลักษณะแห่ง
ธรรมตา คือเกิดขึ้นในเบื้องต้นแปรปรวนในท่ามกลาง และ
สลายไปในที่สุด แต่ก็เป็นที่อาศัยทำกรรมชั่วและกรรมดี ผู้
อาศัยสังขารบำเพ็ญความดี ชื่อว่าได้ทำชีวิตให้เป็นสุขชีวิตะ

ความเป็นอยู่ดี ฝ่ายผู้อาศัยสังขารกระทำความชั่ว ก็ชื่อว่าทำ
 ชีวิตให้เป็นทุกข์วิเศษ ความเป็นอยู่ชั่ว พระผู้มีพระภาคตรัส
 เรียกผู้มีชีวิตชั่วว่า โมหมบุรุษ คือคนว่างคนเปล่า ร่างกาย
 ไม่มีแก่นสาร แต่บุคคลอาศัยร่างกายทำความดี จึงชื่อว่าถือ
 สาระจากสิ่งที่ไม่มีการระไว้ได้ การบำเพ็ญความดีก็ต้องอาศัย
 หลักธรรมประจำใจ ก็ธรรมที่บุคคลบำเพ็ญเพียรดลือสิ่งที่เป็น
 สาระนั้น คือ ศรัทธา ศีล สุตะ จาคะ และปัญญา รวม
 ๕ ประการ สมด้วยพระบาลีที่พระบรมศาสดาจารย์ ตรัส
 สรรเสริญพระอริยสาวก ที่ได้ยกไว้เป็นอุทเทส ณ เบื้องต้นนั้น
 ว่า ปญฺหิ ภิกฺขเว วฑฺฒนํ วฑฺฒมานํ อริยสาวโก
 เป็นต้น ความว่า ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย พระอริยสาวกเมื่อ
 เจริญด้วยธรรมเครื่องเจริญ ๕ ประการ ชื่อว่าย่อมเจริญด้วย
 ธรรมเครื่องเจริญอันประเสริฐ ชื่อว่าย่อมดลือสิ่งที่เป็นสาระไว้
 ได้ ย่อมถือนั่นดีแห่งกายไว้ได้ ธรรมเครื่องเจริญ ๕ ประการ
 นั้น คือ ศรัทธา วฑฺฒนํ เจริญด้วยศรัทธา สํเลณ วฑฺฒนํ
 เจริญด้วยศีล สุเตน วฑฺฒนํ เจริญด้วยการสดับศึกษา

จาเคน วฑฺฒติ เจริญด้วยการสละบริจาค ปณฺญาบ วฑฺฒติ
 เจริญด้วยปัญญา ดั่งน

ศรัทธา^๕นั้น ได้แก่ความเชื่อ ความเชื่อที่เป็นพื้นฐานหรือ
 รากฐานแห่งการบำเพ็ญความดี ก็ได้แก่เชื่อ^๔ว่าทำดีได้ดีทำชั่ว
 ได้ช้วน^๖นั้นเอง เพราะเมื่อเชื่ออย่างนั้น ย่อมเป็นปัจจัยให้หยั่งเห็น^๖
 ว่าคำสอนในพระพุทธศาสนา^๔มีเหตุผล เหตุกับผลตรงกัน จึง
 เกิดความเลื่อมใสในคำสั่งสอน เมื่อเลื่อมใสก็จะรักความดี
 เกลียตกล้วความชั่วเป็นปกติ ความที่รักความดีเป็นปกติเกลียต
 กล้วความชั่วเป็นปกติ^๕นั้นแลเป็นตัวละคร เพราะศีลมีอรรถว่าปกติ
 เมื่อละชั่วเป็นปกติ ทำความดีเป็นปกติ ศีลก็ปรากฏ เมื่อมี
 ศรัทธามีศีลแล้ว ต้องตั้งใจสดับตรับฟังศึกษา^๖คั่นคิดไตร่ตรอง
 ให้เห็นว่าศรัทธาเป็นอย่างไร ศีลเป็นอย่างไร การตั้งใจศึกษา
 สดับตรับฟังคั่นคิดเรื่องคุณของความดี โทษของความชั่ว จน
 จำได้คล่องปากเจนใจ พิจารณาเห็นจริงด้วยใจเป็นสุตะ ต่อ
 แต้นตั้งใจเลิกละความชั่วบำเพ็ญแต่ความดี การเลิกละความ
 ชั่วเป็นปหานกิจ จัดเป็นตัวละคร เมื่อใจมีจาคะใจก็ปลอดโปร่ง
 โล่งใจเบาใจ ไม่เกาะเกี่ยวติดพัน^๖แม้ในผัสสุกายนอก เป็น

มุตฺตจาโก มีการสละบริจาکنونตระเตรียมแล้ว ทานส่ว-
ภาครโต ยินดีแล้วในการจำแนกแจกปัน

มีศรัทธา มีศีล มีสุตะ มีจาคะแล้ว แต่ถ้ายังกาตบัญญา
ใจก็ไม่แน่นอน สมเด็จพระบรมศาสดาจึงตรัสสอนให้อบรม
ปัญญาเป็นประการที่ ๕ ปัญญานี้คือความรู้ ทวณตามความ
เป็นจริงในเรื่องของสังขาร อันมีลักษณะการเกิดขึ้น ตั้งอยู่
ดับไป จนหายติดพันหลงไหลเพิลิตเพิลินว่า เอตํ มม นัน
ของเรา เอโสหมสมฺมิ เราเป็นสิ่งนั้น เอโส เม อตฺตา นัน
เป็นตัวตนของเรา เมื่อปัญญาเกิดขึ้นย่อมเป็นเหตุให้ลดความ
โลภ ความโกรธ ความหลง ออกไปได้ตามกำลังแห่งการ
ปฏิบัติ เหมือนตามประทีปในที่มืด ย่อมจำกัดความมืดออกไป
ตามกำลังแห่งความสว่างของดวงประทีป ฉะนั้น ปัญญาย่อม
เกิดเพราะการประกอบกระทำ สมด้วยคำพระบาลีว่า โยคา
เว ขายเต ญฺริ ปัญญาย่อมเกิดเพราะความประกอบตั้ง
การศึกษาเล่าเรียนสดับตรับฟังก็เป็นเหตุให้เกิดปัญญาอย่าง
หนึ่ง เรียกสุตามยปัญญา การขบคิดไตร่ตรองข้ออรรถข้อธรรม
ก็เป็นเหตุให้เกิดปัญญาอย่างหนึ่ง เรียกจินตามยปัญญา การ

กระทำบ่อย ๆ กระทำสม่ำเสมอ ก็เป็นเหตุให้เกิดปัญญา
อย่างหนึ่ง เรียกภาวนามยปัญญา

ธรรมะ ๕ ประการ คือ ศรัทธา ศีล สุตะ จาคะ
ปัญญา แต่ละประการจัดเป็นธรรมที่เป็นแก่นใจ เกิดขึ้นใน
ท่านผู้ใด ย่อมทำใจของผู้นั้นให้มีความแนบแน่น ศรัทธาทำใจให้
ใสสะอาด ปราศจากอสังหิยะ คือความไม่เชื่อใจ ศีลทำ
กายวาจาใจให้เป็นปกติ ให้เย็นใจ สุตะ การสดับศึกษาทำ
ใจให้หายมึนตมunkำจัดความไม่รู้ออกไปจากใจ จาคะ การ
สละบริจาททำใจให้เบาไม่หนักใจ ปัญญาทำใจให้สว่างไสว
แต่ละประการจึงจัดเป็นธรรมส่งผู้ปฏิบัติให้ได้ประสพผลที่พอ
ประสงค์ ศรัทธาก็มีคำสรรเสริญว่า สหุทาย ตรติ โอม
ขาม หวงนาคอกิลส ได้ด้วยศรัทธา ศีลก็มีคำสรรเสริญว่า
สัลล์ พลล์ อปฺปญฺมึ ศีลเป็นกำลังหาที่เปรียบมิได้ สัลล์
อาวุธมุตฺตมึ ศีลเป็นอาวุธอย่างสูงสุด สัลล์ อาภรณํ เสฏฺฐํ
ศีลเป็นเครื่องประดับอย่างประเสริฐ สัลล์ กวจมพฺภุตํ ศีล
เป็นเครื่องป้องกันภัยอันตรายอย่างน่าอัศจรรย์ดังนี้ การสดับ
ศึกษาก็มีคำสรรเสริญว่า สุตวา จ โข ภิกฺขเว อริยสาวโก

อกุศล ปชหติ กุศล ภาเวติ ภิกษุทั้งหลาย อริยสาวกได้
 สดับแล้ว ย่อมละอกุศลเจริญกุศล ละสิ่งอันมีโทษเจริญสิ่งที่
 ปราศจากโทษ รักษาตนให้บริสุทธิ์ได้ดังนี้ จาคะก็^{๔๘}เป็นธรรม
 ควรตั้งไว้ในใจ ตรัสเตือนให้เจริญจาคะว่า จาคมนุพฺบุรุษะ
 พงพอกพูน การสละบริจาคนั้น บัญญา^{๔๙}ก็มี คำสรรเสริญว่า
 ปญฺญา ย ปริสุณฺขติ บริสุทธิ์ ได้ด้วยปัญญา ดังนี้

ท่านผู้ใดมีธรรมเป็นแก่นใจ ๕ ประการนี้ ท่านผู้นั้น
 ย่อมได้รับสรรเสริญว่า อาทียติ สารมิเชว อตฺตโน ย่อมถือ
 สิ่งที่เป็นแก่นสารของตนไว้ได้ในโลกนี้ ดังนี้

ขออำนาจกุศลราศีทักษิณานุปทาน ซึ่งคุณนายพร้อมด้วย
 บุตรธิดาญาติมิตร บำเพ็ญแล้วนี้ จงอำนวยการวิบากสมบัติ
 ศุภอรรถวิบุลยบุญผล แต่คุณพระรังสฤษดิ์สุขการ (ม.ล. สด
 พนมวัน) ผู้ล่วงลับไปแล้วนั้น โดยสมควรแก่คติวิสัยในสัม-
 ปรายภาพ ตามฐานะนิยม สมอุทิศเจตนาทุกประการ

วิสาขบูชาพระธรรมเทศนา ยุติด้วยเวลา ด้วยประการ
 ฉะน.

อนิจจธรรมกถา

พระธรรมจินดาภรณ์ (จินตาทโร)

วัดราชบพิธ

แสดงในงานบำเพ็ญกุศลครบ ๕๐ วัน

ศพ คุณพระรังสฤษฏ์สุขการ

เวลา ๑๓.๓๐ น. ที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๑๓

นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส ฯ

อนิจฺจา	วต	สังขาร	อุปฺปาตฺว	ยธมฺมิโน
อุปฺปชฺฌิตฺวา	นิรุชฺฌนฺติ	เตสํ	รูปสโม	สุโขติ

บัดนี้จกรับทานแสดงพระธรรมเทศนาในอนิจจธรรมกถา
พรรณาสังขารซึ่งมีความไม่เที่ยงเป็นต้น ฉลองสัทธาประทับ
ปัญญาบารมีอนุรูปแก่กุศลจริยาทักษิณาอุปทานกิจ ซึ่งคณะ
ญาติมิตรบุตรธิดาพร้อมด้วยเขยสะใภ้ มีคุณครูมิ่งมาศ พนมวัน
เป็นประธานมาร่วมกันบำเพ็ญอุทิศแด่ อามาศยัตริ์ คุณพระ-
รังสฤษฏ์สุขการ (หม่อมหลวงสด พนมวัน) ผู้ถึงอนิจกรรม

ล่วงลับไปแล้ว บรรจบครบปณฺญาสมวาร ๕๐ วัน สำเร็จด้วย
 กตญญูกตเวทิตาธรรมบ้าง ญาติธรรมบ้าง มิตตธรรมบ้าง
 ประกอบด้วยความเคารพนับถือความรักความอาลัยในฐานะที่
 คุณพระผู้ตั้งอยู่ในความเป็นกุลเชฏฐ์แห่งสกุลพนมวัน และ
 เป็นผู้มคฺคูปการแห่งตน ๆ ซึ่งนับว่าเป็นการแสดงความรัก
 ความอาลัย ความเคารพนับถือให้ปรากฏ ซึ่งรวมเรียกว่า
 กตญญู แปลว่า รู้อุปการะอันท่านทำแล้วแก้ตน เมื่อระลึกถึง
 อุปการะอันคุณพระมีแล้วแก้ตนในฐานะอย่างไรแล้ว แสดง
 ออกด้วยกายด้วยวาจา หรือแม้แต่ด้วยน้ำใจ เช่นการทำบุญทำ
 กุศลแล้วอุทิศถึงด้วยความรักความอาลัยนเป็นกตเวทิต์แปลว่า
 เปิดเผยหรือจำแนกพระคุณนั้นให้ปรากฏให้เห็นทั่วกันว่า ผู้ใด ๆ
 ได้ให้สิ่งนี้ ๆ แก่เรา ผู้ใด ๆ ได้ทำสิ่งนี้ ๆ แก่เรา หรือผู้ใดเป็น
 ญาติกับเป็นมิตรเป็นผู้มคฺคูปการของเรา ความกตญญูกตเวทิต์
 เป็นธรรมะภูมิชั้นของคนดี ไม่ว่าหมู่ไหน ชุมชนไหน
 ล้วนต้องการยกย่องกตญญูกตเวทิต์บุคคลด้วยกันทั้งนั้น ดัง
 วจนะประพันธ์ภาษิตว่า “นิมิตฺตํ สาธูปานํ กตญญู-
 กตเวทิตา” ความกตญญูกตเวทิต์ เป็นนิมิตเครื่องหมายของ

คนดี ดังนบ้าง “ภูมิ เว สาธรรูปานํ กตญญุกตเวทิตา”
 ความกตญญุกตเวทิตาเป็นภาคหนึ่งคือภูมิชนของคนดี ดังนบ้าง
 อนึ่ง คุณพระผู้เป็นบุพพการี และเป็น กุลเชษฐี แห่งสกุลวงศ์
 พนมวัน ท่านประพัตติตนวางตนเป็นสามัคคีของภรรยาเป็น
 ญาติเป็นมิตรที่ดีของบรรดาญาติมิตรทั้งหลายเป็นบิดาที่ดีของ
 บุตรธิดา สมนามว่าเป็นพรหมเป็นบุรพจารย์เป็นบุรพเทวดา
 เป็นเหมือนพระอรหันต์ของบุตร รวมความว่าคุณพระเกิดมาดี
 เพราะเกิดในชาติในสกุลที่ดีชั้นหนึ่งแล้ว ยังดีโดยความ
 ประพัตติที่เรียกว่าอัตตสัมมาปณิธิอีกด้วย ตลอดอายุขัยไม่มี
 ข้อบกพร่องเสียหายโดยความประพัตติหรือโดยหน้าที่การงาน
 เมื่อมาละโลกไปในปัจฉิมวัยมีอายุถึง ๘๕ ปี นับว่าเป็นคนมี
 บุญอันประกอบกระทำไว้ดี ได้คนหนึ่งดังปรากฏในประวัติของ
 คุณพระ สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนข้าราชการพลเรือนใน
 พระบรมมหาราชวังแต่อายุน้อยเพียง ๑๖ ปี พออายุย่างเข้า
 ๑๗ ปี ก็เข้ารับราชการเป็น รองเสมียน ห้องต่าง ประเทศ
 กระทรวงมหาดไทย ขณะทสมเด็จกรมพระยาดำรงราชานุภาพ
 ทรงดำรงตำแหน่งเสนาบดีใน พ.ศ. ๒๔๔๕ ถึง พ.ศ. ๒๔๔๖

ได้เป็นรองเสมียนห้องเวรรับส่ง พ.ศ. ๒๔๔๘ ได้ลาอุปสมบท
ณ วัดราชประดิษฐสถิตมหาสีมาราม ในสมัยท่านเจ้าคุณพระ-
ศาสนโศภณ (อ่อน) เป็นเจ้าอาวาสและเป็นพระอุปัชฌายะ
เมื่อลาสิกขาแล้วกรบราชการเป็นรองเวรฝ่ายเหนือจนถึง พ.ศ.
๒๔๕๒ จึงเป็นนายเวรห้องต่างประเทศ แล้วเป็นผู้ช่วยกรม
ปลัดบัญชี พ.ศ. ๒๔๕๕ เป็นผู้ช่วยกรมพลมั่ง พ.ศ. ๒๔๕๖
เป็นปลัดจังหวัดเมืองกาญจนบุรี พ.ศ. ๒๔๕๗ เป็นเสมียน
ตรามณฑลนครราชสีมา แล้วย้ายไปเป็นเสมียนตรามณฑล
อุบลราชธานี เป็นปลัดจังหวัดอุบลราชธานี ปลัดจังหวัด
นครสวรรค์ ปลัดจังหวัดชัยนาท ถึง พ.ศ. ๒๔๗๔ เป็น
นายอำเภอจังหวัดพระนคร พ.ศ. ๒๔๗๘ ลาออกมารับเบี้ย
บำนาญ สังกัดกองคลัง สำนักปลัดกระทรวงมหาดไทย
ส่วนยศท่านเป็นรองอำมาตย์ตรี ใน พ.ศ. ๒๔๔๘ ถึง พ.ศ.
๒๔๕๕ เป็นรองอำมาตย์โท พ.ศ. ๒๔๕๘ เป็นรองอำมาตย์
เอก พ.ศ. ๒๔๗๒ เป็นอำมาตย์ตรี สำหรับยศพิเศษท่าน
เริ่มเป็นเสื่อปาชนเสื่อเอก กองรอยที่ ๑ รักษาพระองค์
กรุงเทพ ฯ แล้วเป็นนายหมู่ตรเสื่อปา เป็นผู้บังคับหมู่ ๑

หมวด ๑ กองร้อยที่ ๑ เสือป่าเหล้ามา แล้วเลื่อนเป็นหมู่โท
 เป็นผู้ช่วยยกกระบัตร กรมเสือป่าเหล้ามาเป็นนายเวรกอง
 เสี่ยงและสมภาระ เป็นนายหมวดตรี ผู้บังคับหมวดที่ ๔
 นายหมวดโท กองร้อยเสือป่าที่ ๕ อุบลราชธานี สำหรับ
 บรรดาศักดิ์ พ.ศ. ๒๔๕๔ เป็นพันเอกอัครราช พ.ศ. ๒๔๕๘
 เป็นหลวงรังสฤษดิ์สุขการ พ.ศ. ๒๔๗๓ เป็นพระรังสฤษดิ์-
 สุขการ

เครื่องราชอิสริยาภรณ์ คุณพระได้รับเหรียญรัชสมัญคลา-
 ภีเศกเหรียญบรมราชาภิเศกรัชกาลที่ ๖ เบญจมาภรณ์มงกุฏ-
 ไทย เบญจมาภรณ์ช้างเผือก เหรียญสารคุณมามา เหรียญ
 บรมราชาภิเศกรัชกาลที่ ๗ เหรียญจักรพรรดิมาลา และ
 เหรียญตระกูลในงานฉลองพระมหานคร ๑๕๐ ปี กับเหรียญ
 บรมราชาภิเศกรัชกาลที่ ๙

ตามประวัติที่แสดงมาโดยสังเขปนี้ ทำให้เห็นชีวิตราชการ
 ของคุณพระได้เจริญรุ่งเรืองก้าวหน้าไปโดยลำดับ ๆ แสดงถึง
 วิทยภาพ ขอสัตยสุจริตจงรักภักดีต่อประเทศชาติ ศาสนา
 พระมหากษัตริย์ ไม่มีข้อที่จะยกขึ้นตำหนิติติงด้วยความ

บอกพระองค์ในหน้าที่หรือโดยความประพฤติดีได้ เมื่อคุณพระครบ
 เกษียณอายุราชการแล้ว ได้ใช้ชีวิตในบั้นปลายด้วยความสงบ
 มีความสันโดษ เป็นผู้มั่นอยู่ในศีลธรรม โดยปกติจิตใจเป็น
 กุศล มีเมตตา กรุณา ทัตถาอุเบกขาต่อผู้น้อย มีความเคารพ
 นับถือต่อผู้ใหญ่ ท่านใส่ใจในการบริจาคทาน ได้ส่งเงิน
 สมทบทุนตามสาธารณกุศล เช่น โรงพยาบาล เป็นต้น เป็นผู้
 รักขนบธรรมเนียมประเพณีของชาติ มีใจรักงานช่างต่าง ๆ
 สิ่งที่ชอบมากคือการอ่านหนังสือ ฟังวิทยุประเภทสารคดีข่าว
 สารและพระธรรมเทศนา เป็นผู้ชอบแสวงหาความรู้ ศิลปวิทยา
 ก้าวหน้าอยู่เสมอ จึงปรากฏว่าคุณพระมีความรู้รอบตัวดี ผู้หนึ่ง
 ตามธรรมเนียมท่านเป็นคนมีสุขภาพดี ไม่ปรากฏว่าเจ็บป่วยหนัก
 หนา เคยเข้ารับการตรวจรักษาในโรงพยาบาลเพียงครั้งเดียว
 จนมีอายุย่าง ๘๕ ปี หรือ ๘๔ ปี กับ ๔ เดือน ๒๐ วัน จึง
 ถึงอนิจกรรมด้วยโรคลมปัจจุบัน นับว่าเป็นผู้มีบุญอันสง่า
 มาดีแล้ว เพราะปัจจุบันคนที่มีอายุนานเยี่ยงคุณพระหาได้
 ยากนักแล้ว คนที่มีอายุนานส่วนมากมักมีโรคภัยไข้เจ็บเบียดเบียน
 คุณพระมีอายุนานด้วย มีโรคภัยน้อยด้วย จึงนับว่ามีบุญ

คนมีอายุน้อยมีโรคน้อย แต่ขาดแคลนทรัพย์สิ้นจบบ้างใช้สอย
 ต้องอาศัยผู้อื่นกินใช้ก็ไม่มีบุญแท้ ต้องมีทรัพย์สิ้นมากด้วย
 และต้องมีสติสัมปชัญญะ ไม่พินเพื่อนหลงไหลด้วย จึงจะนับ
 ว่ามีบุญแท้ คุณพระบริบูรณ์ทุกอย่าง หาผู้เช่นนี้ไต่ยาก นอก
 จากคุณพระมตเฉพาะตนแล้ว ภรรยา กับ บุตรธิดา ทุกคนก็นับ
 ว่าดีด้วย เพราะปรากฏว่า มีวิชาความรู้ความสามารถตงเนอตง
 ตัวเป็นหลักฐานด้วยกันทั้งนั้น คุณพระจึงตายด้วยหมดห่วงหมด
 กังวลใจ เรียกว่าหลับตาตายด้วยความสุขความสงบ ต่อขึ้นไป
 เป็นหน้าที่ของคนผู้อยู่ภายหลัง มีภรรยา บุตรธิดา เป็นต้น ต้อง
 ทำหน้าที่ ของคน ผู้กตัญญูกตเวที ตอบแทนสนอง พระคุณ ท่าน
 การทำบุญทำกุศลต่าง ๆ อุทิศสนองคุณนั้น นับว่าเป็นการ
 สามัญ การตอบแทนอย่างที่ถูกใจถูกความประสงค์ของบิดา
 มารดานั้น อยู่ที่รักใคร่ปรองดองสามัคคีกัน ไม่ทะเลาะวิวาท
 แก่งแย่งกันในระหว่างพี่ ๆ น้อง ๆ ทำตนเสมอต้นเสมอปลาย
 เหมือนสมัยที่คุณพระยังมีชีวิตอยู่ เมื่อคุณพระรู้ด้วยญาณวิเศษ
 ทางใดทางหนึ่งแล้ว จักอนุโมทนาสาธุการหรือจะอภิบาลรักษา
 ค้ำครองป้องกันบุตรธิดาภรรยาได้ด้วยประการใด ๆ คงเต็มใจ

ทำด้วยประการนั้น ๆ ก็ธรรมดาของสังขารธรรม ที่ปัจจุปรัง
 แต่งเป็นรูปนามที่เรียกว่ามนุษย์และสัตว์นั้น เมื่อมเกิดเป็น
 เบื้องตนแล้วก็ต้องแก่ ต้องเจ็บในที่สุดต้องตายเหมือนกันหมด
 ต่างกันเพียงเร็วช้าบ้างช้าบ้าง ข้อสำคัญให้ทำตนเกิดมาตามชีวิต
 เป็นอยู่ก็เป็นอย่างนี้ เมื่อจะตายก็ตายไปสู่คติที่ดี ท่านที่รู้จักของ
 ธรรมดา จึงพยายามละชั่วทำแต่ดี ทั้งประโยชน์ตน ประโยชน์
 ผู้อื่น จนกว่าจะตายไปชาติหนึ่ง คุณพระมีอายุยืนถึง ๘๕ ปี
 จึงถึงอนิจกรรม แต่ถึงดังนั้นก็ไม่มีบุตรธิดาภรรยาหรือญาติ
 มิตรจะยินดียินยอมให้ตายไปตามอายุขัย ยังประสงค์ยังต้องการ
 ให้มีอายุยืนนานยิ่งขึ้นไปกว่านั้น แต่ก็มีวิธีสยที่จะปรารถนา
 เอาได้ เพราะฉะนั้น เราทั้งหลายเมื่อเห็นคนตายหรือได้ยิน
 ข่าวการตาย ควรปลงให้เกิดธรรมสังเวชด้วยคาถาทักเป็นบท
 นึกเขปเตือนตนนั้นว่า

อนิจจา วต สังขารา

อุปฺปาทวยธมฺมิโน

อุปฺปชฺฌิตฺวา นิรุชฺฌนฺติ

เตสํ วุปฺสโมสุโข

แปลความว่า สังขารทั้งหลายไม่เที่ยงหนอ มีอันเกิดขึ้น
 และเสื่อมไปเป็นธรรมดา เมื่อมเกิดก็ต้องมีดับ การเข้าไปสงบ

ระงับสังขารเหล่านั้นเสียได้ หรือความที่สังขารเหล่านั้นไม่
เกิดต่อไปได้ เป็นความสุข ดังนี้ นี่เป็นใจความ ตามคาถา
สุภาษิต สุภาษิตนี้เป็นคาถาของพระสาวกภาษิต มีเรื่องเล่า
ไว้ว่า พระมหากาลท่านชอบพิจารณาทราศพที่ตายแล้วใหม่
หรือตายแล้วนาน วันหนึ่งนายป่าช้าไปบอกท่านว่า มีผู้นำ
ศพหญิงสาวมาไว้ที่ป่าช้า ท่านมหากาลไปพิจารณาทำไว้ใน
ใจโดยนัยะคาถาข้างต้นปลงเป็นธรรมสังเวชว่า เมื่อยังไม่ตาย
ต่างก็สำคัญมั่นหมายว่าสวยงามเป็นของเที่ยง เป็นสุข เป็น
เราเป็นของเรา ครั้นตายแล้วก็แสดงัจฉธรรม คือ ไม่สวยงาม
งามจริง ไม่เที่ยงจริง เป็นทุกข์ทนอยู่นานไม่ได้จริง เป็น
อนัตตา ไม่ใช่ตัวตนของเราจริง เกิดนิพพิทาวิราคะและวิมุตติ
หลุดจากความเข้าใจผิดเห็นผิด สำเร็จเป็นพระอรหันต์ พร้อม
ด้วยจตุสมัภิทาญาณ ฉะนั้นท่านโบราณจารย์จึงนำมาใช้เป็น
คาถาบังสุกุลตาย อีกแห่งกล่าวไว้ในมหาปริณิพพานสูตรว่า
ท้าวสักกเทวราชพาเทพบริษัทยาเล่า สักการะพระบรมศพพระ
สัมมาสัมพุทธเจ้า ครองเสด็จดับขันธปรินิพพานใหม่ แล้ว
กล่าวคาถาเช่นนี้ในท่ามกลางเทพบริษัท เพราะฉะฉนั้นท่าน

จึงเป็นคาถาสาวกภาษิตกัได^๕ เป็นคาถาเทวตาภาษิตกัได^๕
 เราทั้งหลายมกัได^๕ยิน^๕ได^๕ฟังพระภิกษุสามเณรอ^๕ปา^๕สี^๕กา^๕กล่าว
 คาถา^๕นี้ในเวลา^๕ชัก^๕ผ้า^๕ บัง^๕สุ^๕กุล^๕ เป็น^๕คู่^๕กับ^๕คา^๕ถา^๕ท^๕บ^๕น^๕ต^๕น^๕ว^๕า

อจิ^๕ริ^๕ ว^๕ต^๕ ย^๕ิ^๕ ก^๕า^๕โย^๕
 นุ^๕ท^๕โ^๕ท^๕ อ^๕เป^๕ต^๕วิ^๕ญ^๕ญา^๕โน^๕

ป^๕ฐ^๕วี^๕ อ^๕ธ^๕เส^๕ส^๕ส^๕ติ^๕
 นิ^๕ร^๕ต^๕ถ^๕ิ^๕ ว^๕ ก^๕ล^๕ิ^๕ก^๕ล^๕

แปลความว่า กาย^๕นี้^๕ไม่^๕น^๕า^๕น^๕ห^๕น^๕อ^๕ จ^๕ก^๕น^๕อ^๕น^๕ท^๕บ^๕แ^๕ผ^๕น^๕ด^๕ิ^๕น^๕ เม^๕อ^๕
 ป^๕รา^๕ศ^๕จ^๕า^๕ก^๕วิ^๕ญ^๕ญา^๕ณ^๕เ^๕ว^๕า^๕ก^๕ิ^๕น^๕ำ^๕ไป^๕ท^๕ัง^๕ เป็น^๕ข^๕อง^๕ไ^๕ร^๕ค^๕ำ^๕ห^๕า^๕แ^๕ก^๕ั^๕น^๕ส^๕า^๕ร^๕
 มี^๕ไ^๕ด้^๕ เ^๕ห^๕ม^๕ี^๕น^๕ข^๕อ^๕น^๕ไ^๕ม^๕ห^๕ร^๕อ^๕ท^๕อ^๕น^๕ก^๕ล^๕ว^๕ัย^๕ ฉ^๕ะ^๕น^๕น^๕ พ^๕ร^๕ะ^๕ภ^๕ิ^๕ก^๕ษ^๕ุ^๕ส^๕า^๕ม^๕เ^๕ณ^๕ร^๕
 ต^๕ล^๕อ^๕ต^๕ด^๕ิ^๕ง^๕อ^๕ุ^๕ป^๕า^๕สี^๕กา^๕ ใ^๕้^๕เป็น^๕ค^๕า^๕ถ^๕า^๕บ^๕ั^๕ง^๕สุ^๕ก^๕ล^๕ค^๕น^๕เป็น^๕ ค^๕ำ^๕ว^๕า^๕บ^๕ั^๕ง^๕สุ^๕ก^๕ล^๕
 แ^๕ป^๕ล^๕ว^๕า^๕ผ^๕ำ^๕ค^๕ล^๕ุ^๕ก^๕ผ^๕ุ^๕น^๕ห^๕ร^๕อ^๕เ^๕บ^๕เ^๕น^๕เ^๕ป^๕ร^๕อ^๕ะ^๕ต^๕ว^๕ัย^๕จ^๕ุ^๕ล^๕ละ^๕อ^๕อ^๕ง^๕ เ^๕ว^๕า^๕ท^๕ัง^๕ไ^๕ว^๕เ^๕า^๕ตาม^๕
 ท^๕า^๕ง^๕ส^๕า^๕ม^๕แ^๕พ^๕ร^๕ัง^๕ส^๕แ^๕พ^๕ร^๕ัง^๕ห^๕ร^๕อ^๕ห^๕่อ^๕ศ^๕พ^๕ไ^๕น^๕ป^๕ำ^๕ช^๕ำ^๕ ภ^๕ิ^๕ก^๕ษ^๕ุ^๕ไป^๕พ^๕บ^๕เ^๕ว^๕ำ^๕ช^๕ัก^๕
 เป็น^๕ผ^๕ำ^๕บ^๕ั^๕ง^๕สุ^๕ก^๕ล^๕ เ^๕พ^๕ร^๕า^๕ห^๕า^๕เ^๕ำ^๕ข^๕อง^๕มี^๕ไ^๕ด้^๕ ไม่^๕มี^๕ค^๕น^๕ห^๕ว^๕ง^๕แ^๕ห^๕น^๕เ^๕ว^๕ำ^๕เป็น^๕
 เ^๕ำ^๕ข^๕อง^๕ ต^๕อ^๕มา^๕ญ^๕า^๕ต^๕พ^๕น^๕อ^๕ง^๕ข^๕อง^๕ศ^๕พ^๕เ^๕ห^๕น^๕ว^๕า^๕ เป็น^๕ผ^๕ำ^๕อ^๕า^๕ก^๕ุ^๕ล^๕ด^๕ว^๕ัย^๕ก^๕ล^๕ิ^๕น^๕
 แ^๕ล^๕ะ^๕น^๕ำ^๕เ^๕ล^๕อ^๕ด^๕น^๕ำ^๕ห^๕น^๕อ^๕ง^๕จ^๕ิ^๕ง^๕ใ^๕้^๕ด^๕ำ^๕ย^๕ส^๕ำ^๕ย^๕สี^๕ญ^๕จ^๕ั^๕น^๕ โ^๕ย^๕ง^๕มา^๕แ^๕ต^๕่^๕ศ^๕พ^๕ ใ^๕้^๕ผ^๕ำ^๕
 ท^๕อ^๕ด^๕ไ^๕ว^๕ท^๕ด^๕ำ^๕ย^๕ส^๕ำ^๕ย^๕สี^๕ญ^๕จ^๕ั^๕น^๕แ^๕ท^๕น^๕ท^๕อ^๕ด^๕ต^๕ิ^๕ค^๕อ^๕ย^๕ู่^๕ก^๕ั^๕บ^๕ศ^๕พ^๕ ภ^๕ิ^๕ก^๕ษ^๕ุ^๕ส^๕า^๕ม^๕เ^๕ณ^๕ร^๕ช^๕ัก^๕
 มา^๕พ^๕ิ^๕น^๕ท^๕ุ^๕อ^๕ิ^๕ช^๕ฐ^๕า^๕น^๕ห^๕ร^๕อ^๕ต^๕ต^๕เ^๕ย^๕บ^๕ย^๕อ^๕ม^๕ ช^๕ัก^๕ฟ^๕อ^๕ก^๕ใ^๕้^๕ห^๕ม^๕ด^๕ม^๕ล^๕ท^๕ิ^๕น^๕แ^๕ล^๕ว^๕

ใช้ตามต้องการเป็นบังสุกุลจวรตามรุดงควัตร ส่วนมากภิกษุ
 สามเณรอุปาสิกาผู้ชกผ้าบังสุกุลกล่าวคาถาเช่นนั้นแล้ว เพียงได้
 ผ้าไปใช้สอย ไม่เกิดนิพพิทา วิราคะวิมุตติดังกล่าวมาเหมือน
 ท่านมหากาล ทั้งนี้เพราะมิได้ทำใจพิจารณาให้เห็นจริงตาม
 นัยะคาถาข้างต้น ที่จริงเมื่อคนเราผู้ ได้ยินได้ฟังหรือได้เห็น
 สัพพสังขารต่าง ๆ ทั้งส่วนรูปทั้งส่วนนามที่ยึดถือไว้ว่าของตน
 หรือของคนอื่นแตกหักเสียหายไป หรือตายจากกันไป มีผู้คน
 ลักขโมยไป น้ำท่วม ไฟไหม้ ดังนี้เป็นต้น ควรใช้คาถานี้ปลง
 ให้เกิดธรรมสังเวชว่าสังขารทั้งหลายทั้งปวงมันไม่เที่ยงอย่างนั้นๆ
 เพราะเกิดขึ้นเสื่อมไปเป็นธรรมดา สิ่งใดมีเกิดก็ต้องมีดับคราว
 ในที่สุดต้องดับแตกสลายตายไปเหมือนกันหมด เพราะไม่เที่ยง
 เป็นทุกข์ เป็นอนัตตา ความยึดมั่นสำคัญผิดจะค่อยน้อยหาย
 ไป กลับเป็นความเข้าใจถูก เห็นถูกต้องตามทำนองคลองธรรม
 ความรักความชัง เกลียดโกรธฉุนเฉียวหลงยึดหลงถือว่าเรา ว่า
 ของของเราจะค่อยบรรเทาไป เป็นอันได้ประโยชน์ในเมื่อไป
 เสาศพักดี ไปอาบน้ำศพักดี ได้ข่าวคนตายก็ดี แล้วน้อมมา
 ใส่ตนว่าเราก็จะต้องเป็นเช่นนั้น เท่ากับมีบทเรียนที่ดี การ

พิจารณาโดยไม่มีพยานประจักษ์อาจเห็นได้ยาก ท่านจึงสอน
 ให้ไปพิจารณาคุสพที่ป่าช้า เพราะมีพยานเห็นได้ด้วยตา
 น้อมนำมาพิจารณา ด้วยใจทำให้เกิดปัญญาได้ง่ายกว่าไม่มีตัว
 อย่าง เพราะเห็นง่ายและเถียงไม่ขึ้น เหตุนี้เวลาไปในงานศพ
 อาบน้ำศพหรือเห็นคนตาย จึงควรพิจารณาด้วยคาถา อนิจจ
 วต สงขารา เป็นอาทิ การพิจารณาโดยอนิจจลักษณะนี้เป็น
 วิถีแห่งนิพพิทา ความเบื่อหน่าย นิพพิทา เป็นอุบายแห่ง
 วิราคะ ความไม่ยินดี วิราคะเป็นไปเพื่อวิมุตติ ความหลุดพ้น
 แห่งจิต คือจากตัณหาความอยากอุปาทานความยึดติด จิต
 ปราศจากตัณหาอุปาทานเป็นจิตสำราญเป็นบรมสุข เพราะ
 ฉะนั้นท่านจึงแสดงว่า “เตสํ รูปสโม สุขोหํ” ความระงับ
 สงขารทั้งหลายที่ไม่เที่ยงนั้น คือไม่ให้เกิดต่อไปอีก เป็นสุข
 หมายเอาสุขคือพระนิพพาน พระนิพพานนั้นได้แก่ความดับ
 สนิทแห่งกิเลส เป็นความดับจริงดับจัง ดับสนิทสนม ดับจริง ๆ
 ดับแล้ว ไม่กลับเกิดขึ้นได้อีกจึงจะเรียกว่านิพพาน ดับกิเลส
 เรียกกิเลส นิพพาน ดับขันธ เรียกขันธนิพพาน ขันธทั้งหมด
 กิเลสแล้ว เป็นขันธเปล่า ดูดังสูญญาคารเรือนเปล่า ไม่มี

อะไรก็จริงน่าสบายใจ เพราะฉะนั้น ท่านจึงได้กล่าวว่า
 “นิพพานํ ปรมํ สุขํ” พระนิพพานเปล่าอย่างยิ่ง เมื่อ
 ขันธ์เปล่าไม่มีกิเลสแล้ว ก็เป็นสุขอย่างยิ่ง ไม่ใช่สุขเช่นสุข
 เวทนา เป็นสุขพิเศษ นอกจากสุขเวทนา เพราะฉะนั้น
 ท่านจึงกล่าวว่า “นิพพานํ ปรมํ สุขํ” พระนิพพานเป็นสุข
 อย่างยิ่ง อันเป็นอธิบายเรื่อง “อนิจจา วต สังขารา” ใน
 คณะธรรมยุตติกา ยังเติมต่อท้ายคาถาบังสกุลตายอีกว่า

สพฺเพ สคฺตา มรณฺติ จ
 ตเถวหิ มรุตฺสามิ

มรุตฺ จ มรุตฺสเร
 นตฺถิ เม เอตฺถสํสโย

แปลความว่า สัตว์ทั้งหลายทั้งปวงตายอยู่ด้วย ตายไป
 แล้วด้วย จักตายข้างหน้าอีกด้วย ตัวเราก็จักตายอย่างนั้นเหมือน
 กัน ... ความสงสัยในเรื่องตายนี้ ไม่มีแก่เรา หมายความว่าไม่
 ต้องสงสัยว่าจักไม่ตาย ต้องตายแน่นอน คาถานี้หมายมรณสติ
 ระลึกถึงความตาย ด้วยยกเอาสัตว์ทั้งหลายที่กำลังตายอยู่ใน
 ปัจจุบัน ตายไปแล้วในอดีต จักตายในอนาคต ขึ้นเปรียบ
 เทียบกับตัวของเรา ผู้ระลึกถึงความตายอยู่เช่นนี้ ทำให้ไม่

ประมาทหมัวเมาต่อชีวิต รีบประกอบกิจควรทำ ซึ่งจะไม่ต้อง
เสียใจในภายหลัง ทำให้กล้าหาญ เตรียมตัวพร้อมรอรับกับ
ความตายอยู่เสมอ เหมือนคนเตรียมตัวคอยเดินทางไกล ไม่
ขาดนั้นบกพร่องอย่างนั้น เพราะมีเวลาตระเตรียมไว้วางหน้า
เพราะฉะนั้น สมเด็จพระผู้มีพระภาคสัมมาสัมพุทธเจ้า จึง
ตรัสแก่ภิกษุทั้งหลายไว้ว่า “มรณสฺส ตี ภิกฺขเว พหุลีกตา
มหปฺปลา โหติ มหานิสฺสา อมตคฺชา อมตปริโยสานา”
ภิกษุทั้งหลาย มรณสฺส อันบุคคลมาเจริญให้มากแล้ว ย่อมมี
ผลใหญ่ มีอันนิสงส์มาก หยั่งลงสู่อมตธรรม มีอมตธรรม
เป็นที่สุดดังนี้ ถือเอาความว่า ผู้ใดมาเจริญมรณสฺสเป็นนิจ
ภาวนาอยู่ ผู้นั้นจะไม่ตาย

คุณพระรังสฤษฏ์สุขการ ได้กระทำกรรมียกิจที่ควรทำ
แล้วจึงละโลกจากไป ในบั้นปลายแห่งชีวิต ท่านก็เจริญ
มรณสฺสอยู่เสมอ จึงชื่อว่าไม่ประมาทในความตาย ในเวลาที่มี
ชีวิตเป็นอยู่ก็ตั้งอยู่ในศีลในธรรม เป็นอัครสัมมาปณิธิ มีจิตใจ
เป็นบุญเป็นกุศล หมั่นบริจาทาน รักษาศีลฟังธรรมเทศนาอยู่
เป็นนิตย์ จึงหวังว่าจักมีสุคติเป็นที่ไป ในเบื้องหน้า ของกุศล

จริยาทานบริจาคทั้งหลายทั้งปวงที่บรรดา บุตร ธิดา ภรรยา
และหมู่ญาติบำเพ็ญแล้วนั้น ๆ จงเป็นวิบากสมบัติ อำนวยสุข
ศุภอรรถอภิวิบูลมณูญผล แต่คุณพระรังสฤษฏ์สุขการ (หม่อม
หลวงสด พนมวัน) โดยสมควรแก่คติวิสัยในสัมปรายภาพ
ทุกประการ

รับทานแสดงพระธรรมเทศนา ในอนิจจธรรมกถา สมควร
แก่เวลา เอวัง ^{๘๔๖}กัมมัตถ์ประการฉะนี้.

คำอธิษฐาน

(ก่อนอธิษฐานสิ่งใดควรเริ่มต้นภาวนา)

นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมา สมฺพุทฺธสฺส
นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมา สมฺพุทฺธสฺส
นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมา สมฺพุทฺธสฺส

คำบูชาพระพุทธ

อิมะหิ สักกาเรหิ พุทธัง อภิปูชะยามิ
อิมะหิ สักกาเรหิ ธรรมัง อภิปูชะยามิ
อิมะหิ สักกาเรหิ สังฆัง อภิปูชะยามิ

คำแผ่เมตตา

สัพเพ สัตตา อะเวรา สัพเพ สัตตา อภัยาปิณา
สัพเพ สัตตา อนินิมา สัพเพ สัตตา สุขี อัตตานัง
ประวิहरันตุ

อาราธนาศีล ๕

มะยัง ภันเต วิสุง วิสุง รักขะณัตถายะ,
ติสสะระณেনะ สะหะ ปญฺจะสํถานี ยาจามะ

ทุติยัมปิ ๑ ล ๑

ตะติยัมปิ ๑ ล ๑

(ถ้าจะอาราธนาศีล ๘ ให้เปลี่ยนคำว่า ปญฺจะ เป็น อญฺฺจ)

อาราธนาธรรม

พรหมา จะ โลกาธิปะติ สะหัมปะติ, กัตถัญชะลึ
อนฺธิวะรัง อะยาจะถะ, สันตึทธะ สัตตาปปะระชักกะ-
ชาติกา เทเสตุ ธัมมัง อะนุกัมปิมัง ปะชัง.

อาราธนาพระปริตต์ (สวคมนต์)

วิบัติติปะฏิพาหายะ	สัพพะสัมปัตติสิทธิยา,
สัพพะทุกขะวินาสายะ	ปะริตตัง พุทธะ มังคะลัง,
วิบัติติปะฏิพาหายะ	สัพพะสัมปัตติสิทธิยา,
สัพพะภะยะวินาสายะ	ปะริตตัง พุทธะ มังคะลัง,

วิบัติติปะฎิพาหาเย สัพพะสัมปัตติสิทธิยา,
 สัพพะโรคะวินาสาเย ประริตตัง พรุถะ มังคะลัง,

บทถวาย รูป เทียน ดอกไม้
 อิมานิ มะยัง ภันเต รูปะทีปะบุปพะวารานิ
 ระตะนัตถายัสเสวะ อภิปุชยามะ อัมหากัง ระตะนะ-
 ถายัสสะปุชา หิตะสุขาวะหาโเหตุ อาสะวักขะยัปปัตติยา

คำถวายข้าวบูชาพระพุทธ
 อิมัง สูปะพยัญชนะสัมปันนัง สาลีนัง โภชนะนัง
 อุทะกัง วะรัง พุทธัสสะ ปูเชมิ

คำลาข้าวพระพุทธ
 เสสัง มังคะลัง ยาจามิ

อธิษฐานเวลาทำบุญ
 สุทินนัง วะตะ เม ทานัง อาสะวักขะยาจะหัง โหตุ.

คำถวายเกสร

อิมานิ มะยัง ภันเต คีลานะปัจจะยะเกสัชชะ
परिकขารานิ อีธะ อาเนตewa ฐะปิตานิ ภิกขุสังฆัสสะ
นียยาเทมะ สาธุ โน ภันเต ภิกขุสังโฆ อิมานิ
คีลานะปัจจะยะเกสัชชะपरिकขารานิ ปฏิคคัณหาตุ
อัมहाกัง ทิम्मะรัตตัง หิตายะ สุขายะ

คำอาราธนาบาตรก่อนตักว่าดังนี้

อิมิ ปตุตฺ ปตุตคณิ ปตฺติคฺคณฺหาม ทุติยมุปี อิมิ ปตุตฺ
ปตุตคณิ ปตฺติคฺคณฺหาม ตติยมุปี อิมิ ปตุตฺ ปตุตคณิ
ปตฺติคฺคณฺหาม

ยกขึ้นข้าวขนทูนหัวก่อนตักบาตรพระสงฆ์ว่า อิมิ
ปตุตฺ โภชนํ ทพฺพํ ปญฺจหตุถิํ สงฺฆสฺส สิริสถานมามิ
ตักบาตรพระพุทธ ว่า

อิมิ ปตุตฺ โภชนํ ทพฺพํ ปญฺจหตุถิํ พุทฺธสฺส
สิริสถานมามิ

คำถวายสลากภัต

เอตานิ มะยัง ภันเต ภัตตานิ สะปะริวารานิ
 อะสุกัณฺฐาเน ภุเจเปตานิ ภิกขุสงฺฆัสส โอโณชะยามะ
 สาธุ โน ภันเต ภิกขุสงฺโฆ เอตานิ ภัตตานิ
 สะปะริวารานิ ปฏิกคัณหาตุ อัมหากัง ที่มะรตตัง
 หิตายะ สุขายะ.

คำถวายผ้ากฐิน (มหานิกายสงฆ์ไทย)

อิมัง สะปะริวารัง กะฐิณะจิวะระทุสสัง สังฆัสส
 โอโณชะยามะ

ทุติยัมปี ๑ ล ๑

ตะติยัมปี ๑ ล ๑

คำถวายผ้ากฐิน (แบบธรรมยุต)

อิมัง ภันเต สะปะริวารัง กะฐิณะทุสสัง สังฆัสส
 โอโณชะยามะ, สาธุ โน ภันเต สังโฆ อิมัง
 สะปะริวารัง กะฐิณะทุสสัง ปฏิกคัณหาตุ ปฏิกกะ-

เหตะวา จะ อิมินา ทุสเสณะ กะฐินัง อັถะระตุ,
อัมหากัง ทัมะรัตตัง หิตายะ สุขายะ.

ถวายเป็นมหาน (ถวายเป็นความสุขความเจริญ)

อิมานิ มะยัง ภันเต ภัตตานิ สะปะริวารานิ
ภิกขุสงฆ์สสะ โอโณชะยามะ สาธุ โน ภันเต
ภิกขุสงฆ์โม อิมานิ ภัตตานิ สะปะริวารานิ ปฏิกคัณหาตุ
อัมหากัง ทัมะรัตตัง หิตายะ สุขายะ.

คำถวายศาลา

มะยัง ภันเต อิมัง สาลัง ฐัมมะสะภาเย
อุททิสสะ สังฆัสสะ โอโณชะยามะ สาธุ โน ภันเต
อิมัง ฐัมมะ สะภาสายัง ปฏิกคัณหาตุ อัมหากัง
ทัมะรัตตัง หิตายะ สุขายะ.

คำถวายผ้าป่า

เอตานิ มะยัง ภันเต จีวะราณี ภิกขุสงฆ์สสะ
โอโณชะยามะ สาธุ โน ภันเต ภิกขุสงฆ์โม เอตานิ

จีวะรานิ ปฏิกคณหาตุ อัมหากัง ทิฆะรตฺตัง หิตายะ
สุขายะ

คำภาวนาเวลารคหน้าศพ^๕

อิทัง มะตะกะสะระรัง อุทะกัง วียะ สีญจิตัง
อะโหสิกัมมัง

คำภาวนาเวลาไปเยี่ยมศพ^๔

อะวัสสัง มะยา มะริตฺตัพพัง

คำภาวนาเวลาทอดผ้าศพให้พระบังสุกุล

นามะรูปัง อะนิจฺจํ นามะรูปัง ทุกขัง มานะรูปัง
อะนัตตา

คำภาวนาเวลาเผาศพ

อะยัมปิ โข เม กาโย เอวํ ภาวึ เอวํ ธัมโม
เอวํ อะนะตฺโต

คาถาบูชาโภชนาหารแด่บิดาที่ล่วงลับไปแล้ว

อิมินา สกุกาเรน กตญญุกตเวทินิ ปิตุโน คุณุตฺตริ
 สงฺขารสรีริ โภชนํ มํसानํ ผลานํ อุทกํ วริ สุกนุทธสํ
 ปิตุโน คุณุตฺตริ สิริसानมามิหิ

คาถาลาว่า

เสสํ ปิตุนํ โภชนํ ยาจามิ (หลายคนว่า มะ)

คำถวายผ้าไตรอุทิศแก่ผู้ตาย

อิมานิ มะยัง ภันเต ติจีวะรานิ อัยยัสสะ เทมะ
 สาธุ โน ภันเต อะยัง ติจีวะระปุชา วิปาโก อัมหากัง
 มาตาปิตุอาทินัง ญาตินัง กาละกะตานัง สังวัตตะตุ
 อัมหากัง มาตาปิตุอาทะโย ญาตะกา ทานะปัตติง
 ละภันตุ อัมหากัง เจตะสา

คำถวายสังฆทานอุทิศแก่ผู้ตาย

อิมานิ มะยัง ภันเต ภัตตานิ สะปะริวารานิ
 ภิกขุสังฆัสสะ โอโณชะยามะ สาธุ โน ภันเต

ภิกขุสังโฆ อิมานิ ภาตตานิ สะปะริวารานิ ปฏิกคัณหาตุ
อัมหากัญเจะ มาตาปิตุอาทั้นญะ ญาตะกานัง หิตายะ
สุขายะ

คำถวายทานสามัญ (สำหรับใช้ทั่ว ๆ ไป)

อิทัง เม ทานัง มาตาปิตุอาทั้นญ ญาตะกานัง
สังวัตตะตุ มัยหัง มาตาปิตาเทโย ญาตะกา อัมสัสสะ
ทานัสสะ ปัตติง ละภันตุ มะมะ เจตะสา.

NATIONAL LIBRARY

